

Đường đi của sữa giả: Lỗ hổng phân phối và trách nhiệm nhà bán lẻ, sàn online

16:05 21/04/2025

Vụ triệt phá đường dây sản xuất 573 nhãn hiệu sữa giả với quy mô lên đến gần 500 tỷ đồng đã gây rúng động dư luận. Nhưng câu hỏi là làm thế nào một khối lượng hàng giả khổng lồ như vậy có thể dễ dàng “len lỏi” vào mọi ngõ ngách thị trường, từ tiệm tạp hóa nhỏ lẻ đến các chuỗi cửa hàng mẹ và bé, siêu thị và đặc biệt là “bùng nổ” trên các nền tảng trực tuyến?

Từ xưởng sản xuất chui đến “mê cung” phân phối

Qua từ nhiều vụ án cho thấy, con đường của sữa giả ra thị trường thường bắt đầu từ những cơ sở sản xuất lén lút, sử dụng nguyên liệu rẻ tiền, không rõ nguồn gốc. Sau đó, sản phẩm giả được tuồn vào một “mê cung” phân phối với nhiều lớp lang.

Các đối tượng cầm đầu xây dựng mạng lưới chân rết gồm các tổng đại lý, nhà phân phối “ma” để đưa hàng đi các tỉnh. Đội ngũ nhân viên kinh doanh tích cực tiếp cận các cửa hàng bán lẻ, nhà thuốc, cửa hàng mẹ và bé, sử dụng chiêu bài giá nhập cực rẻ, chiết khấu cao để mời chào. Thủ đoạn tinh vi hơn là trà trộn hàng giả lẫn hàng thật trong các lô hàng lớn để qua mặt những nơi kiểm tra thiếu kỹ lưỡng.

Hàng ngàn hộp sữa bột giả mang nhãn hiệu Sure IQ bị cơ quan Công an thu giữ. (Ảnh: Báo CAND)

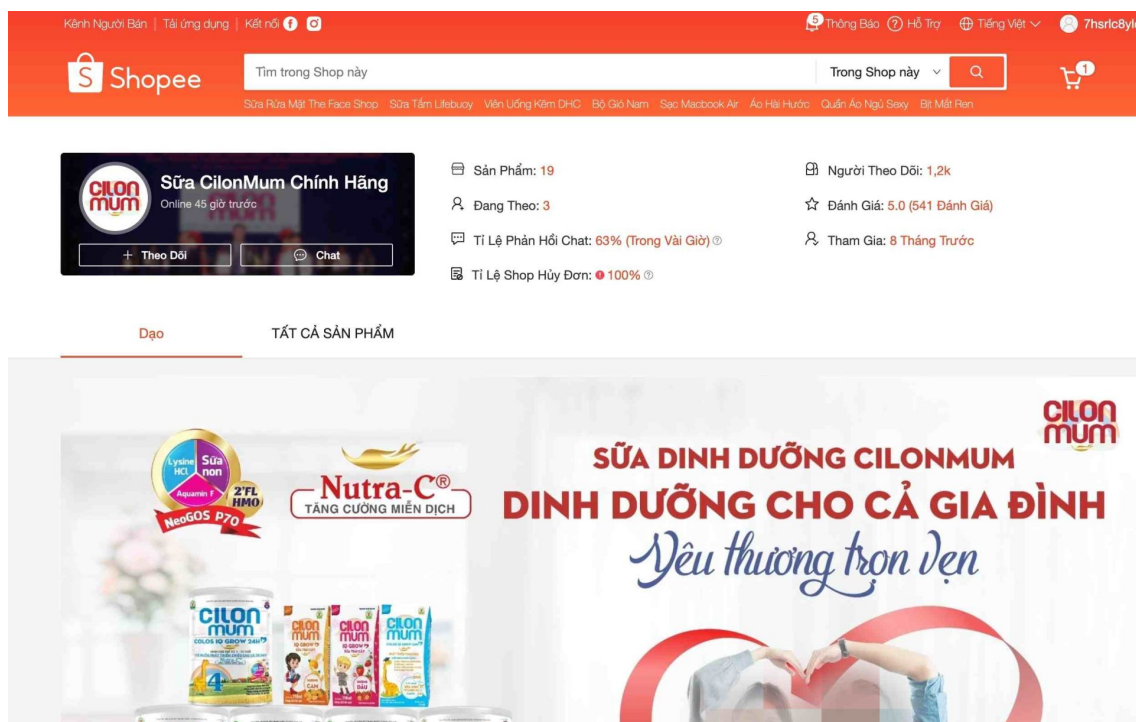
Đáng báo động, như trong vụ án 573 nhãn hiệu sữa giả, sản phẩm vi phạm đã được tìm thấy không chỉ ở các cửa hàng nhỏ lẻ mà còn xuất hiện tại các cửa hàng mẹ và bé, thậm chí là hệ thống siêu thị - những địa chỉ vốn được người tiêu dùng đặt nhiều niềm tin. Điều này cho thấy lỗ hổng nghiêm trọng trong khâu kiểm soát nguồn hàng đầu vào ngay tại các điểm bán lẻ tưởng chừng đáng tin cậy nhất.

Theo quy định, nhà bán lẻ có trách nhiệm trong việc đảm bảo nguồn gốc, xuất xứ và chất lượng hàng hóa mình kinh doanh. Những điểm bán này buộc phải có hóa đơn, chứng từ hợp lệ cho mỗi sản phẩm bày bán và không được phép kinh doanh hàng giả, hàng không rõ nguồn gốc.

Tuy nhiên, thực tế thị trường lại cho thấy một bức tranh phức tạp. Nhiều cửa hàng nhỏ, tạp hóa thừa nhận việc kiểm tra giấy tờ nguồn gốc còn lỏng lẻo, đôi khi chỉ dựa vào niềm tin hoặc hóa đơn bán lẻ viết tay. Áp lực cạnh tranh về giá và sự cám dỗ của lợi nhuận khiến không ít người bán sẵn sàng nhập hàng từ những nguồn cung cấp không rõ ràng chỉ vì giá rẻ hơn. Thiếu kiến thức phân biệt thật-giả, thiếu nguồn lực để kiểm tra kỹ lưỡng cũng là rào cản với các cơ sở kinh doanh nhỏ.

Sự xuất hiện của sữa giả tại các nhà thuốc đạt chuẩn GPP hay các chuỗi cửa hàng mẹ và bé uy tín càng cho thấy vấn đề không chỉ nằm ở các cửa hàng nhỏ lẻ. Quy trình thẩm định nhà cung cấp, kiểm soát chất lượng đầu vào của chính các đơn vị này rõ ràng đang có vấn đề, đòi hỏi sự rà soát và chấn chỉnh nghiêm túc.

Hiện nay, sự phát triển vũ bão của thương mại điện tử (TMĐT) và mạng xã hội đã mở ra một “mảnh đất màu mỡ” cho sữa giả hoạt động. Tính ẩn danh, khả năng tiếp cận khách hàng rộng lớn và chi phí thiết lập gian hàng thấp khiến các đối tượng dễ dàng đưa sản phẩm giả lên mạng.

Nhiều cửa hàng online vẫn rao bán các sản phẩm sữa giả do Công ty Cổ phần Dược quốc tế Rance Pharma sản xuất. Ảnh chụp màn hình.

Người tiêu dùng giờ đây có thể bắt gặp sữa giả được quảng cáo công khai trên Facebook, Zalo, TikTok Shop, hay các sàn TMĐT lớn như Shopee, Lazada. Các đối tượng làm giả còn tinh vi đến mức làm giả cả đánh giá, bình luận, thuê KOLs quảng cáo, chạy các chiến dịch khuyến mãi “ảo” để dụ dỗ người mua.

Liên quan đến vụ sản xuất, buôn bán sữa bột giả xảy ra tại Công ty Cổ phần Dược quốc tế Rance Pharma và Công ty Cổ phần Dược dinh dưỡng Hacofood Group. Các bị can bị điều tra về hành vi sản xuất, buôn bán hàng giả là thực phẩm và vi phạm quy định về kế toán gây hậu quả nghiêm trọng.

Ngay sau thông tin phát hiện đường dây sản xuất sữa giả, nhiều nhãn sữa đã bị gỡ khỏi kênh phân phối offline và online như Cilonmum, Talacmum, NewSure Colos 24H Kid Plus; Baby Care Colostrum Kid; Bold Milk... Tuy nhiên, vẫn có một số gian hàng trên nền tảng thương mại điện tử như Shopee, website bán thuốc quảng cáo và bán sản phẩm này.

Trên Shopee, một gian hàng mang tên "Sữa CilonMum chính hãng" vẫn đang bày bán các sản phẩm do Rance Pharma sản xuất. Cửa hàng "M.D Baby" trên Shopee cũng rao bán sữa CilonMum với giá 450.000 đồng, sữa Colos 24H

Premium giá 210.000 đồng cho một thùng 48 gói (110ml/gói).

Trên website Hệ thống Nhà thuốc Việt (Viet Pharmacy), sản phẩm Cilonmum Canxi Colostrum 24h ngừa loãng xương lon 900g được rao bán với giá 489.000 đồng, kèm mô tả thành phần gồm canxi, vitamin K2 (MK7), tổ yến, bột macca và đông trùng hạ thảo. Đây cũng chính là những thành phần đã được cơ quan điều tra xác định là không có trong sản phẩm thực tế.

Siết chặt quản lý, nâng cao trách nhiệm và hành động quyết liệt

Sau khi Bộ Công an triệt phá đường dây sản xuất gần 600 loại sữa giả đã đưa ra thị trường suốt 4 năm, nhiều người dân bày tỏ hoang mang vì không biết rằng đã bao nhiêu người dùng những loại sữa này.

Đáng nói, những loại sữa giả có cả sữa dành cho trẻ sinh non, thiếu cân, người bệnh đái tháo đường...

Nhiều bạn đọc bày tỏ bức xúc, không tin đây là chuyện có thật, vì sao các sản phẩm giả hoành hành suốt bốn năm mà không đơn vị nào quản lý? Đặc biệt, các đối tượng lợi dụng quy định trong quản lý về sản xuất kinh doanh thực phẩm cho phép doanh nghiệp tự công bố sản phẩm; tự công bố các chỉ tiêu chất lượng, hàm lượng, thành phần dinh dưỡng, tính năng, tác dụng sản phẩm. Song việc này không chịu sự quản lý, kiểm tra, kiểm nghiệm, cấp phép trước khi lưu hành.

Sau khi đường dây làm sữa giả bị triệt phá, Bộ Công Thương khẳng định các nhóm danh mục sữa bột giả là sản phẩm thuộc Công ty Rance Pharma và Công ty Hacofood Group sản xuất không thuộc đối tượng quản lý của bộ này.

Bên trong “hệ sinh thái” sản xuất, kinh doanh sữa giả. Ảnh: Báo CAND

Trong khi đó, chia sẻ về chức năng nhiệm vụ của mình, Bộ Y tế cho biết hiện nay đa phần việc quản lý đã phân cấp về địa phương và giao địa phương quản lý. Bộ cũng đã “ban hành các kế hoạch thanh tra, kiểm tra”. Sau khi quả bóng trách nhiệm được đá qua lại, vậy trách nhiệm cuối cùng thuộc về ai?

Theo Khoản 2, Điều 64 – Luật An toàn thực phẩm: Luật An toàn thực phẩm quy định rõ trách nhiệm quản lý của từng bộ, ngành. Trong đó, Bộ Công Thương chịu trách nhiệm từ quá trình sản xuất, chế biến, bảo quản, vận chuyển, xuất nhập khẩu và kinh doanh đối với các loại sữa chế biến, sản phẩm từ bột và tinh bột.

Mục b, Khoản 2, Điều 62 – Luật An toàn thực phẩm: Còn Bộ Y tế có trách nhiệm quản lý an toàn thực phẩm trong suốt quá trình sản xuất, sơ chế, chế biến, bảo quản, vận chuyển, xuất nhập khẩu và kinh doanh đối với phụ gia thực phẩm, chất hỗ trợ chế biến, thực phẩm chức năng và các loại thực phẩm khác theo quy định của Chính phủ.

Phụ lục II – Nghị định 15/2018/NĐ-CP: Theo Phụ lục II kèm theo Nghị định số 15/2018/NĐ-CP ngày 2/2/2018 của Chính phủ, thực phẩm chức năng và các vi chất bổ sung vào thực phẩm thuộc thẩm quyền quản lý của Bộ Y tế.

Điều này đồng nghĩa với bên cạnh trách nhiệm chính của ngành Công Thương trong công tác giám sát chất lượng và quản lý an toàn thực phẩm từ khâu sản xuất đến lưu thông đối với sản phẩm sữa bột, thì ngành Y tế cũng không thể đứng ngoài cuộc, bởi vi chất bổ sung vào thực phẩm – vốn là thành phần chính của các loại sữa giả – thuộc phạm vi giám sát của ngành này.

Cuộc chiến chống sữa giả đòi hỏi giải pháp tổng thể và sự vào cuộc mạnh mẽ hơn nữa. Cơ quan chức năng cần tăng cường thanh tra, kiểm tra đột xuất các điểm bán lẻ, xử lý nghiêm minh các trường hợp vi phạm về nguồn gốc hàng hóa. Đồng thời, cần có chế tài đủ mạnh và quy trình thực thi hiệu quả hơn đối với các nền tảng trực tuyến, yêu cầu họ siết chặt việc xác thực người bán, đầu tư công nghệ giám sát và gỡ bỏ sản phẩm vi phạm một cách chủ động, kịp thời.

Việc thúc đẩy các giải pháp truy xuất nguồn gốc bằng công nghệ hiện đại cũng là hướng đi cần thiết, giúp minh bạch hóa thông tin sản phẩm. Nhưng quan trọng không kém là ý thức trách nhiệm của chính các nhà bán lẻ và nền tảng online. Họ cần nhận thức vai trò "người gác cổng" của mình và đặt sự an toàn của người tiêu dùng lên trên lợi ích kinh doanh trước mắt.

Về phía người tiêu dùng, việc nâng cao cảnh giác, tìm hiểu kỹ thông tin, lựa chọn địa chỉ mua sắm uy tín và chủ động phản ánh các nghi ngờ tới cơ quan chức năng là hành động thiết thực để tự bảo vệ mình và góp phần đẩy lùi vấn nạn nhức nhối này. Chỉ khi các lỗ hổng trong chuỗi phân phối được bịt lại, trách nhiệm của các bên được thực thi nghiêm túc, người tiêu dùng mới có thể phần nào yên tâm hơn trước “ma trận” sữa giả đang bủa vây.

Ngọc Linh